

Nr 450.

Godkänd av första kammaren den 28 juni 1943.

Godkänd av andra kammaren den 28 juni 1943.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigsmaktens reservpersonal jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 198.)

Till Konungen.

I propositionen nr 1 hade Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln (punkterna 15, 16, 65 och 106 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1943) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna vissa anslag till krigsmaktens reservpersonal.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 143, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1943, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen i nämnda statsrådsprotokoll över försvarsärenden angivna grunder för avlönings- och pensionsförmåner åt krigsmaktens reservpersonal;

dels ock för budgetåret 1943/44 anvisa

till Armén: Avlöningar till personal å reservstat ett förslagsanslag av 1,300,000 kronor,

till Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver ett förslagsanslag av 1,300,000 kronor,

till Marinen: Avlöningar till personal å reservstat ett förslagsanslag av 60,000 kronor,

till Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver ett förslagsanslag av 750,000 kronor, samt

till Flygvapnet: Avlöningar till personal i flygvapnets reserv ett förslagsanslag av 550,000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har riksdagen till behandling förehått två motioner, I: 224 och II: 325, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition angående krigsmaktens reservpersonal måtte besluta i motionen förordade ändringar i Kungl. Maj:ts förslag i fråga om, bland annat, de s. k. kaptenskursernas längd m. m. och rätt till fri sjukvård m. m.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen delar departementschefens i *inledning* till propositionen återgivna uppfattning, att viss reservpersonal är erforderlig inom försvarsväsendet vid sidan av den aktiva befälskadern och det värnpliktiga befälet samt att det är nödvändigt att reservpersonalen åläggas tjänstgöringsskyldighet i fredstid för att rätt kunna fullgöra sin ansvarsfulla uppgift inom krigsorganisationen. Riksdagen finner jämväl uppenbart, att personalen ifråga till följd härav måste beredas ekonomiska förmåner, som kunna säkerställa personalgruppens rekrytering.

Det må i enlighet med vad departementschefen framhållit ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande reservpersonalens anställningsförhållanden och tjänstgöringsskyldighet m. m. i anslutning till de ekonomiska förmåner för personalen, som i huvudsak beslutats av riksdagen.

Ehuru riksdagen sålunda i anledning av förevarande proposition närmast haft att taga ställning till frågor rörande de ekonomiska förmånerna för reservpersonalen, har riksdagen likväl funnit lämpligt att giva Kungl. Maj:t sin uppfattning tillkänna jämväl i fråga om vissa principiella grunder för reservpersonalens anställningsförhållanden och tjänstgöringsskyldighet m. m.

Vad angår *arméns, marinens och flygvapnets reserver* har riksdagen icke funnit anledning till erinran mot den ståndpunkt, departementschefen intagit till 1942 års reservbefälssakkunnigas förslag, i vad det avser *inträde* i arméns, marinens och flygvapnets reserver.

Riksdagen har alltså i likhet med departementschefen funnit skäl tala för att all reservpersonal, fränsett pensionsavgångna samt fänrikar och likställda, tillsättas genom förordnande i stället för genom fullmakt eller i vissa fall konstitutorial. Då fråga närmast är om en formell ändring och personalens ställning icke därigenom försämras, har det synts riksdagen icke förefinnas anledning antaga, att ändringen skall komma att ofördelaktigt påverka rekryteringen av reservpersonalen.

I anslutning till vad riksdagen i det föregående uttalat, finner sig riksdagen böra i detta sammanhang framhålla, att Kungl. Maj:t må äga att vid slutlig prövning av bland andra nu berörda frågor om inträde i reserv m. m. vidtaga jämkningar i de av departementschefen förordade bestämmelserna.

Med hänsyn till betydelsen av en fortlöpande kontroll av reservpersonalens användbarhet för avsedda uppgifter inom krigsorganisationen har riksdagen funnit lämpligt, att anställningstiden för annan reservpersonal än den pensionsavgångna, på sätt departementschefen i fråga om *avgång ur reserv* förordat, indelas i perioder, vid vilkas utgång frågan om vederbörandes kvarstående i reserv tages under omprövning. I likhet med departementschefen har även riksdagen funnit, att såsom villkor för anställning under andra anställningsperioden bör gälla, att befordran eller kompetens för befordran vunnits.

Då det icke kan anses förenligt med försvarsväsendets intressen att i reserven bibehålla personal, för vilken under längre tid medgivits uppskov vid mobilisering och för vilken uppskovet även kan beräknas bliva bestående,

har riksdagen anslutit sig till den av departementschefen uttalade uppfattningen, att sådan personal bör lämna reserven.

Till frågan om tjänstgöringsskyldighet för förutvarande reservpersonal återkommer riksdagen i det följande.

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot att i reservbefälsförordningarna intagas föreskrifter rörande *ordinarie tjänstgöring* för reservpersonalen av det innehåll, som föreslagits av de sakkunniga med av departementschefen förordad ändring, innebärande att fredstjänstgöringsskyldigheten skall upphöra med utgången av det år, varunder 55 års ålder uppnås. Riksdagen har alltså anslutit sig till departementschefens uppfattning, att tjänstgöring i fredstid icke bör komma ifråga vid högre levnadsålder än 55 år för här ifrågavarande personalkategorier.

Vidkommande frågor om *särskilda kurser*, har riksdagen i likhet med de sakkunniga och de hörda myndigheterna samt departementschefen funnit lämpligt, att särskild utbildningskurs anordnas för reservpersonal, som avses skola befordras till kaptan respektive fanjunkare (motsvarande). Riksdagen kan emellertid icke dela de sakkunnigas och departementschefens uppfattning, att dylik kurs bör givas en varaktighet av 60 dagar, ty även om detta ur utbildningssynpunkt kan anses önskvärt, synes det på grund av erfarenheterna rörande reservpersonalens svårigheter att erhålla så lång ledighet kunna komma att medföra risker för ifrågavarande personalgruppers rekrytering. I anslutning till vad som föreslagits av vissa av de hörda myndigheterna och i de likalydande motionerna I: 224 och II: 325 har riksdagen därför funnit sig böra såsom sin uppfattning uttala, att längden för kaptens (fanjunkar-)kurs bör bestämmas till 48 dagar och ersätta den normala tjänstgöringen under treårsperioden. Vidare har riksdagen i likhet med arméinspektören funnit lämpligast, att ifrågavarande kurser göras obligatoriska och att möjlighet hålles öppen att uppdelas kursen på två omgångar under två på varandra följande kalenderår. Under angivna förutsättningar anser riksdagen icke erforderligt, att särskild omskolningskurs kommer till stånd.

Vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit i förevarande sammanhang har icke givit riksdagen anledning till något uttalande.

I likhet med de sakkunniga och departementschefen har riksdagen funnit, att *avlöningen till personal i reserverna* under fredstjänstgöring, som åligger vederbörande enligt de blivande förordningarna om reserverna och äger rum under sådana förhållanden att särskilda krigs- eller beredskapsavlöningsbestämmelser icke äro tillämpliga, liksom hittills bör utgå enligt samma grunder som för motsvarande personal på aktiv stat.

Vidkommande frågan om reglerna för löneklassuppflyttning har riksdagen, jämväl i likhet med departementschefen, funnit tillräckliga skäl icke vara för handen att för reservpersonalens del införa andra regler än för den aktiva personalen, nämligen att för löneklassuppflyttning skall fordras en effektiv tjänstgöring av sammanlagt tre år. Hittills gällande bestämmelser för reservpersonalen i förevarande avseende böra alltså alltfört äga tillämpning. Till stöd härför har riksdagen ansett kunna anföras, att reservpersonalens ordi-

narie tjänstgöring icke är av den omfattning att därunder utgående lön kan bliva av betydelse för vederbörandes bedömande av lämpligheten att åtaga sig anställning i reserven med därmed förbunden tjänstgöringsskyldighet i fredstid. Riksdagen har emellertid förutsatt, att frågan om reglerna för löneklassuppflyttning och avlöningsförmånerna över huvud taget för reservpersonal under beredskaps- och krigstjänstgöring skall komma att upptagas till prövning av Kungl. Maj:t i samband med pågående översyn av krigsavlöningsreglementet. Enligt riksdagens mening måste nämligen frågan om löneförmånerna för reservpersonalen under dylik tjänstgöring bedömas ur andra synpunkter, än när det gäller spørgsmålet om löneförmånerna under normal fredstjänstgöring, enär reservpersonalen under annan tjänstgöring än vanligen förekommande fredstjänstgöringsperioder kan vara helt beroende av med anställningen i reserven förenade löneförmåner.

Departementschefens förslag i fråga om dyrortsplacering för och tjänstgöringstraktamente till personal i arméns, marinens och flygvapnets reserver har icke föranlett någon erinran från riksdagens sida.

Vidkommande den motionsvis berörda frågan angående ersättning till reservpersonal, som under tjänstgöringen drabbats av olycksfall eller i tjänsten ådragen sjukdom och till följd därav icke är arbetsför vid tjänstgöringsperiodens slut, har riksdagen i likhet med motionärerna och vissa av remissmyndigheterna funnit de av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna vara mindre tillfredsställande. Då departementschefen emellertid ansett desamma böra tills vidare tillämpas i avvaktan på resultatet av pågående översyn av vissa bestämmelser i 1927 års militärsättningsförordning, har riksdagen funnit sig icke böra besluta ändring i de av de sakkunniga föreslagna och departementschefen förordade bestämmelserna. Riksdagen har emellertid förutsatt, att utredningen skall bedrivas med sådan skyndsamhet, att på densamma grundat förslag skall kunna föreläggas nästa års riksdag.

Vad departementschefen i övrigt föreslagit rörande avlöningsförmåner till personal i reserverna har icke givit riksdagen anledning till någon erinran.

Departementschefens förslag beträffande *pensionsförmåner* till personalen i försvarsgrenarnas reserver har vunnit riksdagens bifall.

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot att *långtidsinkallad personals förmåner* bestämmas i enlighet med vad departementschefen förordat eller mot vad departementschefen i samband därmed anført.

Vad angår det av departementschefen under *särskilda bestämmelser* framlagda förslaget rörande krigstjänstgöringsskyldighet för pensionerad reservpersonal har riksdagen funnit det böra ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande om den närmare utformningen av ifrågavarande bestämmelser. Vid detta avgörande har det emellertid synts riksdagen böra ytterligare övervägas, huruvida icke den tjänstgöringsskyldighet, som skall åligga f. d. reservpersonal under tid, då värnpliktiga inkallas till tjänstgöring jämlikt 27 § 2 mom. och 28 § värnpliktslagen, kan åläggas ifrågavarande personal utan att densamma överföres till en ny värnpliktskategori med utsträckt värnpliktstid. Denna ordning har från vissa håll mött betänkligheter, vilka riksdagen i viss

mån delar. Det synes riksdagen icke uteslutet, att den ifrågavarande tjänstgöringsskyldigheten skulle kunna åläggas den förutvarande reservpersonalen på så sätt, att personalen ifråga under krigstjänstgöring alltjämt hänföres till reservpersonal, ehuru tjänstgöringsskyldighet i fredstid icke åligger densamma.

Den av departementschefen intagna ståndpunkten till frågan om utfärdande av ny förordning rörande *väg- och vattenbyggnadskåren* har icke givit riksdagen anledning till någon erinran.

Beträffande därefter *krigsmaktens reservstater* har riksdagen icke funnit något att erinra emot att Kungl. Maj:ts meddelar beslut i anslutning till vad departementschefen rörande *tjänstgöringsskyldigheten* föreslagit i fråga om dess omfattning m. m. för personalen å reservstaterna.

I likhet med departementschefen har riksdagen funnit *reservstatspersonalens löner* böra bestämmas enligt det av försvarsväsendets lönenämnd framlagda förslaget. Vad departementschefen i övrigt föreslagit beträffande löneförmånerna till denna personal har riksdagen jämväl funnit sig böra godkänna.

Vidkommande *pensionsförmånerna* för reservstatspersonalen kommer riksdagen att anmäla sitt beslut i särskild skrivelse i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 286 med förslag till vissa ändringar i lagen angående civila tjänsteinnehavares rätt till pension, allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena samt folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen, m. m.

Vad slutligen angår de av departementschefen verkställda beräkningarna av *anslagsbehoven för budgetåret 1943/44* för avlöningar till krigsmaktens reservpersonal har riksdagen icke funnit anledning till någon erinran liksom icke heller mot vad departementschefen anfört i anslutning till dessa medelsbehovsberäkningar.

I den mån i propositionen nr 143 angående krigsmaktens reservpersonal framförda förslag eller *i övrigt gjorda uttalanden* icke blivit av riksdagen berörda, hava desamma icke föranlett erinran från riksdagens sida.

Under återopande av vad som sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels godkänt de av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1943 angivna grunderna för avlönings- och pensionsförmåner åt personal i arméns, marinens och flygvapnets reserver samt för avlöningsförmåner åt personal vid väg- och vattenbyggnadskåren och å krigsmaktens reservstater,

dels ock för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln anvisat

till *Armén*: Avlöningar till personal å reservstat ett förslagsanslag av 1,300,000 kronor;

till *Armén*: Avlöningar till personal i arméns reserver ett förslagsanslag av 1,300,000 kronor;

till *Marinen*: Avlöningar till personal å reservstat ett förslagsanslag av 60,000 kronor;

till *Marinen*: *Avlöningar till personal i marinens reserver* ett förslagsanslag av 750,000 kronor;

till *Flygvapnet*: *Avlöningar till personal i flygvapnets reserv* ett förslagsanslag av 550,000 kronor.

Stockholm den 28 juni 1943.

Med undersåtlig vördnad.
